

حقوق کیفری بین‌المللی ایران
در سال‌های ۱۳۷۴-۱۳۸۴

سید محمدرضا موسوی فرد
محسن معاریان

انتشارات

عنوان و نام پدیدآور: حقوق کیفری بین‌المللی ایران در سال‌های ۱۳۷۴-۱۳۸۴/محمد رضا موسوی فرد،
محسن معاریان.

مشخصات نشر: ایلام: انتشارات زانا، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۱۰ ص.

موضوع: حقوق جزا - - ایران

موضوع: حقوق جزای بین‌الملل - - ایران.

موضوع: استرداد مجرمین - - ایران

رده‌بندی دیویی: ۳۴۵/۵۵

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ م ۸ ح ۷/۷ KMHH۲۸۰۰

سرشناسه: موسوی فرد، سید محمد رضا، ۱۳۶۲-

شناسه افزوده: معاریان، محسن، ۱۳۶۱-

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

شابک: ۳-۴۷-۶۴۰۶-۶۰۰-۹۷۸

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۵۸۰۷۵۷

حقوق کیفری بین‌المللی ایران در سال‌های ۱۳۷۴-۱۳۸۴

تألیف: سید محمد رضا موسوی فرد - محسن معاریان

طراح جلد: سعدی محرابی

ناشر: زانا - چاپ اول ۱۳۹۳ ه. ش

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

شابک: ۳-۴۷-۶۴۰۶-۶۰۰-۹۷۸

نشانی ناشر: ایلام، خیابان عاشورا، کوچه‌ی سوم.

تلفن: ۰۹۱۸۳۴۱۲۴۵۴

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
--------	-------

فصل اول: کلیات

۱۰.....	مبحث اول: مفاهیم و تاریخچه و مبانی
۱۰.....	گفتار اول: مبانی نظری قلمرو قراردادها در حقوق کیفری
۱۳.....	گفتار دوم: همکاری بین‌المللی از دیدگاه نظری
۱۴.....	الف) کارکردگرایی
۱۵.....	ب) نوکارکردگرایی
۱۶.....	گفتار سوم: مبانی همکاری‌ها از دید حقوق اسلامی
۱۸.....	گفتار چهارم: مفهوم استرداد مجرمین
۲۰.....	الف) پیشینه استرداد مجرمین در ایران و جهان
۲۴.....	گفتار پنجم: مبانی نظری معاضدت قضایی
۲۶.....	الف) پیشینه معاضدت قضایی در ایران و جهان

فصل دوم: معاضدت قضایی در همکاری بین ایران و دیگر کشورها در حوزه حقوق کیفری بین‌المللی

۲۹.....	معاضدت قضایی در همکاری بین ایران و دیگر کشورها در حوزه حقوق کیفری بین‌المللی
۳۰.....	مبحث اول: منابع معاضدت قضایی
۳۰.....	گفتار اول: معاهدات معاضدت قضایی در امور جزایی
۳۱.....	گفتار دوم: قوانین داخلی کشورها
۳۲.....	گفتار سوم: اصول کلی حقوقی
۳۳.....	گفتار چهارم: عرف و عادت بین‌المللی
۳۳.....	گفتار پنجم: شرط معامله متقابل
۳۴.....	مبحث دوم: معاضدت قضایی در قراردادهای همکاری ایران
۳۵.....	مبحث سوم: بررسی قراردادهای معاضدت قضایی فی‌مابین ایران و دیگر کشورها
۳۵.....	گفتار اول: موافقتنامه معاضدت قضایی بین دولت ایران و دولت آذربایجان
۴۰.....	گفتار دوم: موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه

- گفتار سوم: موافقتنامه همکاری قضایی در امور کیفری بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی سوریه ۴۳
- گفتار چهارم: موافقتنامه معاضدت قضایی در امور کیفری بین ایران و دولت الجزایر ۴۹
- گفتار پنجم: موافقتنامه معاضدت قضایی بین دولت ایران و دولت کویت ۵۴

فصل سوم: استرداد مجرمین بین ایران و دیگر کشورها در حوزه حقوق کیفری بین المللی

- استرداد مجرمین بین ایران و دیگر کشورها در حوزه حقوق کیفری بین المللی ۵۹
- مبحث اول: منابع استرداد مجرمین ۶۰
- گفتار اول: معاهدات استرداد مجرمان ۶۰
- گفتار دوم: قوانین داخلی کشورها ۶۱
- گفتار سوم: اصول کلی حقوقی ۶۲
- گفتار پنجم: شرط معامله متقابل ۶۳
- گفتار اول: موافقتنامه در امور کیفری (استرداد) بین دولت جمهوری اسلامی ایران و روسیه ۶۴
- گفتار دوم: موافقتنامه همکاری استرداد مجرمین بین دولت جمهوری اسلامی و دولت کویت ۷۳
- گفتار چهارم: موافقتنامه استرداد مجرمین بین دولت جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی سوریه ۸۰
- گفتار پنجم: موافقتنامه استرداد مجرمین بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری الجزایر ۸۲
- گفتار ششم: موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ازبکستان ۸۴
- مبحث سوم: شرایط استرداد مجرمان در چارچوب موافقتنامه های موضوع تحقیق ۸۵
- شرایط ماهوی استرداد ۸۵
- گفتار اول: شرایط جرم ارتكابی ۸۶
- گفتار دوم: جرایم غیر قابل استرداد ۸۶
- گفتار سوم: شرایط شکلی استرداد ۸۸

فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادها

- نتیجه گیری و پیشنهادها ۹۳
- مبحث اول: خلاصه مباحث سیاسی همکاری های متقابل ۹۴
- مبحث دوم: نتیجه گیری ۱۰۰
- مبحث سوم: پیشنهادها ۱۰۳
- منابع و مأخذ ۱۰۵

پروردگارا، ای صاحب روز جزا، ای کسی که همه محتاج تواند، تو محتاج کسی نیستی، ای کسی که همه عیب دارند و تو عیب آن‌ها را می‌پوشانی، خودت نور مطلق و از هر گونه عیب مبرایی، ای کسی که هستی خلق شد و فلسفه‌اش چیزی جز عبودیت و بندگی تو نبود، ای کسی که از همه مهربانتری و نیاز به مهربانی کسی نداری به توکل نام اعظمت به این وادی پا می‌گذارم، امید دارم لحظه‌ای مرا به خود وا مگذاری. زندگی بشر امروزی در قالب دولت و ملت‌ها را اگر بخواهیم از لحاظ شکلی و ماهوی و مرزبندی جغرافیایی تقسیم کنیم به بعد داخلی و بعد بین‌المللی (فراملی) قابل تقسیم شدن است که انسان‌ها در قالب زندگی اجتماعی داخلی و بین‌المللی با هم همزیستی مسالمت‌آمیزی را دارند. که لازمه زندگی اجتماعی وجود قوانین و مقرراتی برای حفظ نظم داخلی و بین‌الملل در قالب قوانین کیفری است. بدین کیفیت که قانونگذار بعضی افعال و ترک فعل را برای اتباع خود و دیگران (غیراتباع) که در قلمرو این دولت‌ها هستند جرم‌انگاری کرده و در قالب مجازات‌های متنوع کیفری مرتکبان این جرائم را مجازات و حفظ نظم عمومی را تضمین می‌نماید. البته باید گفت: بدون وجود قوانین کیفری و تضمین آن‌ها در قالب مجازات‌ها، زندگی اجتماعی مسالمت‌آمیز در کنار هم و همراه با نظم عمومی هیچ وقت متصور نخواهد بود و این امر رویایی بیش بنظر نمی‌رسد. با جرم‌انگاری برخی فعل‌ها و ترک فعل‌ها در قالب قوانین کیفری فرض بر این است که قانونگذار کیفری با شناخت تمامی ابعاد اعم از ابعاد اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، مذهبی و غیره... دست به جرم‌انگاری زده است. این تقسیم بندی ارائه شده از سوی قانونگذار به طروق مقتضی در قالب قوانین کیفری حافظ اخلاق حسنه و نظم عمومی است.

این امر نیز مفروض است که تمامی افراد اعم از اتباع و غیر اتباع که به طروق مقتضی با کشور مذکور سروکار دارند به این علم و آگاهی رسیده‌اند که برخی فعل‌ها و ترک فعل‌ها جرم‌اند و نباید آن را مرتکب شوند اگر خلاف آن عمل نمایند از سوی دستگاه عدالت قضایی کشور متبوع مورد مجازات قرار می‌گیرند. بدون تردید تمامی حاکمیت‌ها در قالب دولت‌ها برخورد با مجرمین را حق و اولویت خود می‌دانند و در این رهگذر هیچگونه تردیدی به خود را نمی‌دهند و عرف معمول نیز بر این است که کمتر به دیگر حاکمیت‌ها در قالب دولت‌ها یا سازمان‌های بین‌المللی (فراملی) اجازه می‌دهند، که این اصل مورد تجاوز یا بی‌احترام از سوی آنان قرار گیرد

و آن را نقض حاکمیت خود تلقی می‌نمایند. و بنا به صلاحیت‌هایی که در حقوق جزای بین‌الملل می‌شناسیم، حق برخورد با مجرمین اعم از اتباع و غیر اتباع علیه منافع ملی را برای خود محفوظ می‌دانند. حال بعضی مواقع با توجه به ماهیت جرم و اینکه گهگاه جرم در دو یا چند قلمرو سرزمینی و حاکمیتی اتفاق می‌افتد و چند دولت را درگیر می‌کند یا اینکه مجرم در جایی مرتکب جرم شده و برای فرار از مجازات به کشور دیگر فرار می‌کند. در اینجا است که بر طبق اصل عدل و انصاف و همچنین اصل بی‌مجازات نماندن مجرمین که یکی از اصولی است که در حقوق جزای بین‌الملل مورد توافق همه است، عقل و منطق حکم می‌کند که مجرمین مورد تعقیب و مجازات قرار گیرند ولی چون در اینجا مربوط به قلمرو سرزمینی و حاکمیتی یک کشور واحد نیست که به راحتی این امر قابل تحقق باشد و دستگاه عدالت کیفری بتواند برخورد متناسب قانونی را داشته باشد و از نقطه نظر مسائل سیاسی و حاکمیتی دولت‌ها اجازه دخالت دیگران را در امور داخلی خویش نمی‌دهند باید در قالب همکاریهای متقابل در قالب قرارداد و تفاهم‌نامه‌ها این همکاری‌ها به منصفه ظهور رسیده و اجرایی شود که در اینجا به وادی حقوق کیفری بین‌المللی وارد می‌شویم. که دولت‌ها به عنوان بازیگران نظام بین‌الملل برای حفظ نظم عمومی داخلی و بین‌المللی بر روی نقاط مشترک تاکید کرده و ضمن شناسایی آن‌ها با هم توافق می‌کنند که در زمینه‌های مشخص براساس سند مکتوب در قالب قراردادها و تفاهم‌نامه در امور کیفری با هم کار کنند و بدین وسیله راه فرار مجرمین از مجازات‌ها را ببندند.

معمولاً عرف بر این است که این قراردادها و تفاهم‌نامه‌ها پس از امضای آن‌ها توسط مقامات صلاحیتدار و بعد از اجرایی شدن به تصویب قانونگذار داخلی می‌رسد و در حکم قانون داخلی است و حتی محاکم داخلی کشورها نیز می‌توانند بدان؛ بعنوان قانون در امور کیفری استناد کنند. ما در این پژوهش این اسناد همکاری را در حوزه حقوق کیفری بین‌المللی مورد مطالعه و بررسی قرار می‌دهیم که بعلاوه گستردگی حوزه همکاری‌ها، فقط در دو سطح حوزه معاضدت قضایی و استرداد مجرمین را در موافقت‌نامه‌های همکاری فی‌مابین ایران و دیگر کشورها مورد بررسی قرار خواهیم داد.